

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Károly Róbert Campus
Kertészettudományi Intézet

PORTFÓLIÓ KIVONAT

Készítette:

Andók Veronika
E8KI0C

Gyógy- és fűszernövények felsőoktatási szakképzési szak

Konzulens:

Dr. Ambrus Andrea
egyetemi docens

Gyöngyös
2022

Összefoglaló Portfólió Kivonat

KISLÉPTÉKŰ GYÓGYNÖVÉNYTERMESZTÉS, GYÓGYNÖVÉNYGYŰJTÉS ÉS FELDOLDOGOZÁS LÁTOGATHATÓ GYÓGYNÖVÉNYKERTBEN

Gyakorlatom a Zánka Gyógynövényvölgyben töltöttem. Zánka klimatikus adottságai ideálisnak mondható a termesztés szempontjából, a sokéves megfigyelések alapján ugyan a téli fagyok október és áprilisi időszakot ölelik fel, a legfagyosabb hónapok a december, január és február. A növények szaporítását a legtöbb esetben és így a gyakorlati helyemen is dugványozással végeztem.

Leggyakoribb és legeredményesebb szaporítási módja a félfás dugványozás.

A dugványozás menete: vágjunk kb. 15 cm-es hajtásokat az anyanövényről, és az alsó leveleit távolítsuk el. Pontosan egy levélcsomó (nódusz) alatt vágjuk el éles késsel, majd mártsuk gyökereztető hormonba, a sikerebb gyökeresedés érdekében. Dugjuk bele az előzőleg megöntözött földkeveréket tartalmazó cserépbe, majd tegyük árnyékos, megfelelő páratartalmú helyre. A páratartalom megőrzése miatt fóliával takarhatjuk. (ANONYMUS, A levendula és a rozmarin szaporítása (dugványozás) Gazigazító.hu, 2009)

Cserepes fűszernövénytermesztés esetén egész évben történhet a dugványozás. Ilyenkor a dugványozás szaporítótálcába történik.

Én perlit ültetőközeget használtam a zánkai gyakorlatom alatt, és a megfelelő páratartalom miatt a fóliasátorban a rendszeres öntözés mellett fátyolfóliával is letakartam a szaporítótálcát. A dugványozáshoz ajánlatos mindig friss perlitet használni a fertőzések elkerülése végett. A megduzzasztott és ültetőládába rétegezett perlitet tömöríteni kell. Ezt én egy erre a célra készített tömörítő fa segítségével végeztem el.

A gyógynövénykertben termesztett gyógynövényekről szaporítóanyagot gyűjtöttem

A dugványozáshoz a rozmaringot saját magam vágтам le, majd Kati néni útmutatása alapján készítettem el a dugványokat. A szaporítóanyag megszerzése előtt a szükséges eszközöket és anyagokat készítettem elő. A dugványozáshoz műanyag szaporítóládát használtam, ennek előnye, hogy könnyen tisztítható és fertőtleníthető. A szaporítóládát perlittel töltöttem meg, amit előzőleg vízben megáztattam, átmostam, így az megfelelően megduzzadt. A perlitet ezután a szaporítóládába tettem, ahol tömörítés után megkezdtem a növényi részek dugványozását. Ehhez fejdugványokat és szárdugványokat is használtam. A lemetszett rozmarin ágakat, feldaraboltam, olyan módon, hogy a vágás közvetlenül a nódusz alatt történjen, eltávolítottam az alsó leveleket, majd fejdugvány esetén felső még hajlékony leveleket is lecsíptem. Fontos,

hogy a vágáskor ne roncsolódjon a szár, sima egyenes felület legyen így az ültetőközegbe a tiszta, levelektől mentes szárrész került. A gyakorlati helyen nem használtunk gyökereztető port, mert a megfigyeléseik alapján a megfelelő körülményeknek köszönhetően így is magas a meggyökeresedés aránya. A dugványokat egy erre a célra készített ültetőpálca segítségével helyeztem el a perlitben, majd a körülöttük gondosan tömörítettem a perlitet. A dugványokat kb. 3-4 cm távolságban helyeztem el az ültetőközegben, egy ültetőtálcában így körülbelül 120 növény is elfért. Amikor az ültetőtálcát megtöltöttem a dugványokkal a félig földbe süllyesztett üvegházba vittem. Itt fátyolfóliával letakartam a szaporítóládát és következett a várakozás. A gyökeresedés ideje általában 2-4 hét, ezalatt a dugványokat rendszeresen öntöttem.

A dugványozásom sikeres volt, hiszen a dugványok több mint 95%-a gyökeret eresztett, és ekkor, három héttel a dugványkészítés után cserepeztem át őket. A rozmaring cserepezéshez kilenc centiméteres műanyag cserepet használtam, amit tőzeg, komposzt és perlit keverékével töltöttem meg. Az ültetőközeget helyben kevertem, Kati néni útmutatása alapján.

A rozmaring ültetési ideje a tavaszi fagyok után ideális, a konténeres növényeket azonban fagymentes időszakban bármikor lehet ültetni. A 2022 évben a fagymentes időszak áprilisban kezdődött, így a kiültetés ettől az időponttól volt biztonságos a rozmaring számára.

Nem túl nagy igényű, szárazságtűrő növény. Gondozása során kifejezetten kerülni kell a pangó vizet, és a mélyárnyékos fekvést. Öntözni leginkább akkor kell, ha a növény talaja kiszáradt, vagy az éghajlat megkívánja. (ANONYMUS, Hogyan termesszünk otthon rozmaringot kertészeti tanácsok: Megyeri Szabolcs kertészete, dátum nélk.) A túlóntozás kedvezőtlen gyökérfejlődést eredményezhet. A 2022-es évben a júliusi és augusztusi időszak kifejezetten aszályos volt, ebben az időszakban szükséges volt az öntözés, de a túlóntozástól természetesen óvakodtunk.

A laza szerkezetű, tápanyagban dús, jó vízgazdálkodású talaj a megfelelő a rozmaring számára, amely azért fontos, hogy a fejlődése kellően dinamikus legyen, a megfelelő hozam mennyiségben és minőségben már az ültetési terület megválasztásával kezdődik. Ültetési távolság általában 60-70 cm sor és 30-40 cm tőtávolság. A széles sortávolság miatt a gyomirtás fontos eleme a technológiának, különösen a fiatal ültetvényben, főleg az első 1-2 évben. Már az ültetésnél érdemes arra figyelni, hogy a talaj gyommentes legyen és különös az évelő gyomoktól mentes területre érdemes telepíteni.

Évközben ajánlott a 2-3-szori sorközművelés. Mivel a vegyszeres gyomirtás nem megoldott a sorok gyomirtását mechanikai gyomirtási technológiát alkalmazva végezzük.

A rozmaringnak jelentősebb kórokozói és kártevői nincsenek, alkalomszerűen károsíthatja a tömlősgomba, vagy a gubacslégy. (Heltmanné dr. Tulok, 2013)

A rozmaring, ha jó körülményeket biztosítunk számára akár 150-170 cm magasságot is elérhet. Növekedése során többször lehet szükség metszésre. A metszést több célból végezhetjük, mint:

- a bokrosodást elősegítő metszés,
- az alakító metszés, amikor különböző formákra vágjuk a bokrot
- a fiatalító metszés.

A rozmaring a metszést viszonylag jól tűri, képes megújulni, még ha a fás részein vágjuk is vissza. A metszést tavasszal vagy a nyár folyamán végezhetjük, ügyelve, hogy a legutolsó metszés időpontja az első fagyok előtt 4-6 héttel legyen.

Mediterrán származása miatt a rozmaring melegigényes, fagyérzékeny már akár -10 Celsius fokos hideg hatására is elfagyhat. (ANONYMUS, Rozmaring nevelése, szaporítása és felhasználása: Kertpont, 2021.) A rozmaring a fagyást követően is képes a megújulásra, de télen óvni kell a fagytól. Ez történhet takarással is, ilyenkor ügyelni kell, hogy a növény kapjon levegőt, így a takarásra használt fóliát ki kell lyuggatni. A gyakorlati helyemen a jó éghajlati adottságoknak köszönhetően nem volt szükség a téli takarásra, hiszen ritkán süllyed a hőmérséklet -10 Celsius fok alá.

Külföldön számos fajtája megtalálható, amelyek megjelenésükben, illatukban, télállóságukban, virágaik színében, növekedési habitusukban eltérőek. Magyarországon egyetlen fajtája van jelen a termesztésben, ez az 1999-ben elismert 'Harmat'.

Ezzel a fajtával találkoztam a Pannonhalmi Főapátság gyógynövénykertjében és a Gyógynövényvölgy Zánka gyógynövénykertben is. Ez a fajta erőteljes növekedésű, hideget jobban tűrő, viszonylag fagytoleráns, de hótakaró nélküli hideg teleken fagykárak érhetik. Szintén fagykárosodást szenvedhet a növény, ha a tavasszal már növekedésnek indult fiatal hajtásait a kései fagyok érik. Ilyenkor elfagyhatnak a friss hajtások, komoly károkat szenvedhet a bokor.

A zánkai gyógynövénykertben kúszó rozmaring (*Rosmarinus prostatus* néhány egyedével is találkoztam. Ez egy világoskék virágú, elterülő habitusú növény, magassága 10-20 cm. Erőteljes illatú, aromás levelű, főleg fűszernövényként használták.

Az általam leírt rozmaring termesztés is teli van buktatókkal, hisz a növény fagyérzékeny, az én lakóhelyemen pedig nem ritka a tartós -20 fok alatti hőmérséklet. Szabadföldi termesztés tehát fokozottan kockázatos. Ezért én is inkább növényházi termesztésben gondolkodom, cserepes fűszernövény előállítás céljából.